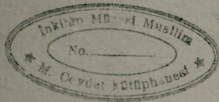

۲ اگستوس ۱۹۱۷

صافی : ۴

برنجی سہ

بکرمحمدی

علم ، صنعت و اخلاق دار الحقیقی مجموعہ

احتمالی معلمی پیشدرمکه چالیشمق چوق یا کلیش بر آدیه بکزیور . ایسته بوکی بر چوق مسئله وارکه، مطوعانزک، تربیه متخصص مرکز اونلره اوزون اوزون اوغراشمیزی ایجاب ایدیور . فقط « مناقشه ایچون مناقشه » دستورنی ، علم وعرفان انحصارچیلغنی ، باشقهرنی تحمیل صورتیه علمدان کینمک اصولنی بر افرق ، جدی ، کورولتوسز ، متواضع بر صورتده ... بوقسه ، شیمه دیه قدر پایدیغز کی دوام ایده جک اولورسق ، بو جنس مناقشه لرده « بارقه حقیقت » دکل، آنجاق کورولتو چقار !

اجتماعیات

طائفه وزمره

جمیتک ابتدائی شکلرنی آرایغمز زمان، بو خصوصده بزه یول کوستره جک (قومیات ethnographie) علمیدر . قومیاتک، الک ابتدائی جمیت اولق اوزره بزه کوستردیکی اغوزج ، اوسترالانک ایکی (سیه elan) دن مرکب اولان بعضی عشرتلیدر . جمیتک الک ابتدائی شکلی ، نیچون بر سیمیلی اولیورده ، ایکی سیمیلی اولیور ؟ چونکه ، اولاً ، فردلرک اجتماعی برخیات یاشامه سی ، اونلرده مشترک بروجدان حصوله کثیر . مشترک اولان بروجدان ، فردلرک روجه ، مطلقاً ، مقدس بروجده ، بر مفکوره صورتنده نیجلی ایدر . انسانلرک ایلمک اجتماعی حیاتنده ، بومقدس وجد ، بومفکوره غایت شدتلیدر . مقدس دویغوسنک بوشدندن دولاییدرکه زمهریه عالداولان هرشی مقدس اولیور . مثلاً ، زمهرنک اسمی ، بروجوان یاخود برنپاتک اسمیدر . قدسیت ، زمهرنک آدائی اولان حیوان ونیات نوعه سرایت ایدرک اوکا براله ماهیتی وریور . یتیم (قورباغه) نامی طاشان برزمهره ایچون ، قورباغه نوع حیوانیسی برعبود ماهیتده کورونیور . ایسته ، فردلری ایچون مقدس اولان بوزمهریه ، (سیمیه) دیندیکی کی ، اونلک آدائی اولان حیوان یاخود نبات نوعده ، بو سیمیه نلک (توتهم) دینیلیر . (توتهمیزم) نامی ویریلن الک ابتدائی دینده ، هر سیمیه نلک کندی توتهمنی مقدس طایفه سندن ، یعنی دولایسیله فردلک کندی سیمیه سته طایفه سندن عبارتدر . سیمیه مقدس اولدانی ایچون ، فردلری آراسنده یالکیز مقدس مناسبتلر موجود اوله بیلیر . اگر یالکیز مقدس رابطه لرک موجودیتیه ، حیاتک دوامی قابل اولسه بیدی ،

حوله سیله دوزلردی . ایسته ، عربلره لسان وادیاتلری اکره تن ، عجملرک ادبیاتی یاراتان ، فقهده ، کلامده ، فلسفهده امام عد ایدیلن تورک کنجلیری ، اوزمانلر ، بویه پیشبردی . اسلامک محافظه سی اوغورنده قاتی الک چوق قهرمانجه دوکن ، صلیونک نهایتنر سیلارنی اونلردن داهایه هیتلی قان سیلاریله باصبروب کریمه آتان تورک کنجلیری ، علم وصنعت عالنده خارقلر کوسترلردی .

بوگونکی علم ومدنیت حیاتی ، اسکی دورلرک ککندن چوق داهایه قولای برشککده در . اترق بوگون ، اله قالین بر عصا آلاق بیک دولو مشقتلره دایردار ، اقلیم اقلیم دولاشمق مجبورنی یوق ... کتاب تدارکی ، اسکیسی کی ، یالکیز رجال وکبرایه منحصر دکل ... اوروپانک دارالفنونلرینه کیده رلک هر دولو چالیشمه واسطه لرنی کندی اوکنده حاضر لاش کی کورده کنجلیر ایچون ، نهایتنر برعام وجدی ایچنده ، یالکیز علم غایه سی کوزمه نلک چالیشمقدن باشقا برزورق قالیور . اوراده کی حیاتک یتیمز نوکنمز سفاهت جاذبه لری آراسنده ، ملنلک یاریشکی احتیاجنی دویه رق ، ااحتیاجک بو یولکلی ، دهرینلکی نسبتده چالیشمق لزومی حس ایدن ملتیی برکنج ، بو آغیر وظیفه نی ، وجداننک بوکسکلکی نسبتده بک قولای ایا ایده بیلیر .

هیچ شبهه یوق که بزه بوگون یاشامق ایچون غرب مدنیتیه کیرمکه ، ملی روحی اومدنیت ایچنده انکشاف ایدرمرکه محتاجز . غرب علمی ، غرب اصولی ، غرب قفاسی بوریاه برآن اول کیرمه لی که ، رؤیاسی کوردیکمز یکی حیات بوراده بردقیه اول یاشانغه باشلا سین ! بونلک ایچون نه لازمه ، برآن بیله تردد ایتده ، اولری یانغه چالیشم . علم مؤسسه لری ، موزلر ، کتبخانه لر آچم ! دارالفنونلری ، مختلف مسلک مکتبلرمنی دائمی اصلاح وتوسیع ایدم ! بوراده ائی تحصیل کورده طلبه مزه مختلف غرب مملکتلرنده تتبع سیاحتاری یایدیرم ! فقط بوتون بونلری اولجه ائی دوشونم ! نیچون وناصل یایه فغمزی خاطرده چقاریمم .

« شیمیدی قدر کونده ربان طلبه دن بویوک استفاده لر تأمین ایتدک » دییورلر . بومعالمه نلک دوزولنی هیچ کیسه انکار ایدمز . مادامکه ، اولجه اومولان نتیجه لیه الله ایدیلن نتیجه آراسنده بویوک فترت وار ، اوحالده بونلک سبیلرنی آرایه رق بر داهایه اونلرک تکررینه میدان بر اقمق ایجاب ایدر . مثلاً ، حقوق ، فلسفه ، ادبیات کی شیلر ایچون ، بوراده آنجاق تالی بر تحصیل کورمش اولانلری اوروپا دارالفنونلرینه کوندرمک هیچ بر فائده تأمین ایچور ؛ صوکر ، اون اوج اون دوت یاشنده هنوز ملی شخصیتدن طبیعتیه محروم کنجلیری بولایوب

سمیه دینی یعنی (توتیمزم) اصل اولوب، عشیرت دینی اونک ضعیف بر فرعی مایه سندهدر.

- بوتفصلاندن آکلاشیلورکه جمعیترک الک ابتدائی شکلده بیله، وجدان بر لکیله ایش بولومی، ضروری ایکی عنصر اولهرق موجوددر. عجبا ایکیسمیهی عشیرتک تشککندن مقدم، وجدان بر لکیله ایش بولومندن عاری بر طولایش طرزی موجود دگیلدی؟ فی الحقیقه، بعضی اجتماعاتخیلر، ذهنی راستدلال طریقله، بویله بر طولیانه طرزینه قدر حقیقتشیرلر اوکا (طاشه Horde) نامی ویرمشلردر. (هورد) یعنی طاشه اویله بر هیئتدرکه، فردری آراسته نه مشترک اعتقادلر وعادتلر، نه الک ابتدائی برتصنیف وایش بولومی موجوددر. طاشهقی بومعاده آنجه، آرتق اونی اجتماعی بر (زمره groupe) تلقی ایتک دوغرو اوله ماز. چونک زمره، فردری آراسته متوالی بر صورتده اجتماعی حیات یاشایانلر بر هیئت دیمکدر.

- زمره، نام و ناقص زمره لر نامیه ایکی قسمدر. تام زمره لر (جعیته societe) نامی وریلرکه فردری آراسته تام بر صورتده وجدان بر لکی وایش بولومی موجوددر. عشیرت، قوم، امت، ملت کی ناقص زمره لر ایسه، تالی زمره لر، «ومدیت زمره لر» نامیه ایکی نوعدر. تالی زمره لر، جمعیته عضو لری مایه تده اولان کوچوک قسم لیدر: عشیرتده کی سیمه لر و ملتده کی مسلک هیئت لری کی. مدیت زمره سی ایسه شکل اعتباریه مشترک اولان برحانی برابر یاشایان جمعیترک مجموعی دیمکدر. آق دکر مدیت زمره سی، بودیزم مدیت زمره سی، اسلام مدیت زمره سی، اروپا مدیت زمره سی کی.

- تام زمره لرله ناقص زمره لرده وجدان بر لکی ایله ایش بولومی تام یاخود ناقص برشکلده موجود اولدینی حالده، طاشه، بوایکسندن ده محرومدر.

- قوماتخیلر و تاریخخیلر، هورد یعنی طاشه تعبیری، سیمه لر دن اول موجودتی فرض اولونان خیالی هیئتده باشقه دیگر بر طاق هیئتله ده اطلاق ایدرلر. مثلاً، ظاهر آه تورو لوش ایش بولومندن وجدان بر لکندن محروم کی کورون مهم انسان یغیتیلری نه (هورد) دیرلر. فقط، اوسترالیا لری کی، الک ابتدائی حیات یاشایان انسانلر ده بیله، وجدان بر لکی وایش بولومی موجود بولونورسه، بونلردن دهاا بوسکس اولان بر طاق تام زمره لر یعنی جمعیتری، بوایک نوع تساندن محروم عد ایتک ناصل دوغرو اوله بیلیر؛ بوکومرلهک ایجه کیروبد یاقیندن تدقیق ایتدیگمز زمان، ایلرلر ده غایت مرکب بر طاق تشکیلاتلر اولدینی کورور. مع مافیه، طاشه تعبیریک تام یاخود ناقص زمره لر دن برینه اطلاقلی تجوز ایتمه مکه برابر،

بلکه، بر سیمه تک باشنه یاشایه بیلیردی. فقط حیاتک دوامی ایچون، لامقدس مناسبلر ده ضروری اولدیفندن، فردلرک، منسوب اولدقلری سیمه تک غیری، بر باشقه زمره یه ده احتیاجلری واردر. مثلاً، بر سیمه یه منسوب فردلر بری برینه قارش (محرم) مایه تده اولدقلرندن، آرا لرنده ازدواج وقوع بوله ماز. او حالدده، بر سیمه قیز آلوب ویرمک ایچون، هم مه حال دیگر بر سیمه ایله آکلاشقی ویرلشمک ضرورتدهدر. ابلک عشیرت، بوسورته، ایکی سیمه دن تشکیل ایدنجه، سیمه داخلده لکزر مقدس حیات یاشامق له برابر، ایکی سیمه تک فردلری آراسته لامقدس برحیاتک یاشامق له، یعنی ازدواج، بدیی و اقتصادی مناسبلرک تکوننه امکان حصوله گلش اولور. توتیم دینندن باشقه، بری برینک انتقامی آلق، بری برینک مانتی طوموق، یکدیگری کی قارده شجه سینه یاردم ایتک وظیفه لر یه ده سیمه تک داخلده بولوندینی ایچون، سیمه منحصر آ، دینی، اخلاقی و حقوقی مناسبلرک ساحه سیدر.

حال بوکه عشیرتک مختلف سیمه لر ی آراسته، ازدواجی و بدیی مناسبلر دن باشقه، بر نوع اقتصادی ایش بولومی ده موجوددر. بر سیمه، کندی توتیمی یکمکن شتوع اولدینی ایچون، توتیمی اولان حیوان یاخود نسانک چوغلسمنده، اقتصاداً علاقه دار دکدر. سیمه تک (پانی شیوما) نامی ویریلن عادتکی ایسه، کندی توتیمک چوغلسمه مقصدیه اجرا اولونور. بوعادتک صرف دینی اولان جهتدن صرف نظر ایده رسهک، اقتصادی اولان فائده سی دوغرو بدن دوغرو یه عشیرتک او حیوان یاخود نباتی ییه بیله جک اولان دیگر سیمه لر یه عادتدر. [ایکی سیمه لی عشیرت لری غایت آزرده، اکثریتله عشیرت لری بر جوق سیمه لر دن مرکبدر]. مع مافیه، دینی مایه تی حائز بواقصادی ایش بولومی، اجتماعاتخیلرک بر تصورندن عبارت دکدر؛ بر عشیرتی ترکیب ایدن سیمه لر، یکدیگری کن بوعبادتی اجرا ایدوب ایتکد کربنه دقت ایدرلر؛ و هر سینه باشنده، بر حیوان یاخود نباتی ییه بیلمک ایچون اونی توتیم اتخاذ ایتش اولان سیمه تک مساعده سی آلیرلر.

عشیرتک هر سیمه سینه مخصوص معشری بر وجدان اولدینی کی، بونون عشیرته شامل اولق اوزره معشری بر وجدان واردر. بونک دلیلی، هر سیمه تک بومعشری وجدانی تجلی ایتدیرن بر خصوصی دینی اولدینی کی، عشیرتک معشری وجدانی تجلی ایتدیرمک اوزره ده بونون عشیرته شامل بر عمومی دینک بولونمیه سیدر. بومعشری دین، عشیرتک عمومی آیتنه و بوالهک حمایه سینه تابع اولان ارشاد آیتلر نه ظاهر ایدر. مع مافیه، اوسترالیا ده، سیمه لرک معشری وجدانی عشیرتک معشری وجدانه نسبتله دهاا جوق شستلی اولدینی ایچون،

ویریلیر . اسلام تاریخنده بوکی هیئتلره (طوائف ملوک) نامی ویریلشد . معافیله ، طائفه لایکزد دولتلرک انحطاط دورلرینه منحصر دکلدرد . متمرکز بردولت ایچنده ده ، خیرسجه لری ، احتکار سندیه لری ، قومار هیئتلی سورتنده بر طاقم کیزلی طائفه لر تشکیل ایدم بیلیر . دولت ، بو زمره لر حقنده ، تشکیلی تعقیبات اجرا ایتدیکی منجه ، بونلری محتوی اولدیغندن دولانی ، مرضی بر حالده عد اولومغی لازم کفر . فقط ، بو تعقیباتی الدن بیواقدیغی آئدن اعتباراً ، دولت ، مرضی برحاله دوجار اولمش عد اولونور . چونکه ، اجتماعی حیاتک میقر وبلری مثلاً سنده اولان طائفه لرک قوتلنمه سنه ، مرضی عامللرک انکشاف و توسعه مساعده ایدیور دیمکدر .

بعضاً ، طائفه لر ، مرضی ماهیتلری ستر ایتک ایچون کندیلرینه ، خارجاً ، غریزی زمره لر سوسی ورلر . مثلاً ، اخلاق دائره سنده هر تورلو اکلنجه لر مساعده بولونان (قولبلر) زمره ماهیتده اولدیجی حالده ، اک تهلیکلی قومارلر بیله ملجاً اوله ییلان (غازیلر) طائفه لر یانامی حکمنده در . حال بوکه ، قلوب تقابلی طاشیان بر طاقم غازیولر موجوددر .

بونک کی ، معین بر پروغرامه مالک اولان سیاسی قوتلره (partie) نامی ویریلدیکی حالده ، اک اصغری بر پروغرامده بیله برلشدکلری حالده ، موجود بر فرقینی یقیق یاخود سیاسی مقاملری بر غنمت کی پایلاشمق ایچون ، بر فرق ریاستی آلتنده ، موقتاً برلشن کومه لرده (حزب faction) نامی ویریلیر . فرق لر زمره ماهیتده ، حزبلر ایسه طائفه ماهیتده در . حال بوکه فاقسیولر یعنی حزبلر ، تشکیلی ایتدکاری زمان ، کندیلری عامه به معین بر پروغرامه مالک فرق لر صورتنده عرض و تقدیم ایدرلر . خلاصه ، حیاتیات علمنک (غریزیات) و (مرضیات) ناملرله ایکی قسمی اولدیجی کی ، اجتماعیات علمنکده (اجتماعی غریزیات) و (اجتماعی مرضیات) ناملرله ایکی شعبه سی واردر .

اجتماعی غریزیات ، زمره لر دن ، اجتماعیلر دن ، و شخصیتلر دن بحث ایتدیکی کی ، اجتماعی مرضیات ده طائفه لر دن ، اختلافلر دن و فریدتلر دن بحث ایدر . حیاتیات ده غریزی (وتیره processus) لرله مرضی وتیره لر آراسنده تفرق وارسه ، اجتماعیات ده حاده لرک بویکی نوع جریانی آراسنده او فرق واردر . اجتماعی حیات ، علمی بر اصول ایله ، بواصوللر دائره سنده تدقیق اولونورسه ، بو تدقیقلر دن ، (اجتماعی بر حفظ الصحه صنفی) ایله (اجتماعی بر تدای صنفی) نیچون جیقماسین ؟

ضیا کونک آب

بز ، بونعمیرک اهلاندن زیاده اعمالی طرفدار یز . بز کوره ، ناصل ، موقت طولایتلرک (اجتماع) و (اختلاط) ناملرله ایکی شکلی وارسه ، دوامی هیئتلرکده (زمره) و (طائفه) ناملرله ایکی طرز ی موجوددر . زمره ، مکرر اجتماعیلرک متضی بر حالیدر ؛ طائفه ایسه مکرر اختلاطلرک مزمن برشکلیدر .

زمره ی وجوده کتیرن ، فردلرینک آراسنده وجدان برلکی ایله ایش بولونمک - تام یاخود ناقص برصورتنده - موجود بیدر . طائفه ی حصوله کتیرن ایسه ، فردلرینک آراسنده منفعت و اکلنجه اشتراکیله برابر متقابل بر طفلیتک بولونمیسدر . زمره ده بولونان اعتقاد و مفکوره برلکی ایله طائفه ده بولونان منفعت و اکلنجه اشتراکی برینه بکنزه تمک دوغرو دکلدرد . فی الحقیقه ، اعتقاد و مفکوره برلکندن ده ، بالتلیجه ، فائده و ذوق حصوله کلیرسه ده ، بولر ، اونه کیلر کی سفلی دکل علویدر . بوندن باشقه ، منفعت و اکلنجه ، طائفه ده غایه اولدیجی حالده ؛ زمره ده ، آرائیلیمان ضروری بر نتیجه دن عبارتدر .

بونک کی ، زمره ده کی ایش بولومیه ، طائفه ده کی (متقابل طفلیت parasitisme mutuel) ده عینی ماهیتده عد اولونماز . ناصل که ، حیاتیات ساحه سنده ، هر عضوینک عضو لری آراسنده برایش بولومی بولوندیجی حالده ، پروتستلرله نباتلر آراسنده تشکیلی ایدن حیاتی شرکنلر ده ، آنجق متقابل بر طفلیت موجوددر . «دور فاقم» فردلری آراسنده مشترک بر وجدان موجود اولمایان بر هیئتده کی مبادله لرک ایش بولومی اولما یوب متقابل طفلیت ماهیتده اولدیغی ، ایلک دفعه اوله رق ، اوره به آتمشدر .

اختلاط حیاتی ، اکثریتله ، ملتلرک انحلال دورلرنده یاشاندیجی کی ، طائفه لر ده ، اکثریتله ، دولتلرک انحطاط دورلرنده تشکیلی ایدرلر . دولتلرک انحطاط دوری ، الحاقه ، قودالیزم ، طوائف ملوک ، دره بکلک ناملری ویریلن دورلر در . بر دولتلک انحطاطه باشلامه سی ، استاد ایتدیکی معشری وجدانک انحلاله اوغرامه سنک بر نتیجه مسدر . معشری وجدانک انحلاله باشلامه سی عینی زمانده ایش بولومده انحلاله باشلا تیدیمدن ، جمعیت بویکی استاد کاهندن ده محروم اولور . دولتلک ولایت عامه سی ، مشترک اعتقاد و مفکوره لرله ایش بولومنه استاد ایتدیکی ایچون ، بواستاد کاهلرک صارصلمه سی ولایت عامه نکه صارصلمه سی موجب اولور . ایشته بیله بر زمانده ، بر طاقم حریص فریدتلر ، اطرافلرینه ، منفعت آرایانلر دن تابعلر طولایه رق مملکت ایچنده تغلب ایدرلر . بو فریدتلره (دره بکی) دینیلدیکی کی ، طوبلا دقلری سورویه ده (طائفه) نامی